

ITÄMERI-INSTITUUTIN SÄÄTIÖ

TOIMINTAKERTOMUS

2002

ITÄMERI-INSTITUUTIN SÄÄTIÖN TOIMINTAKERTOMUS 2002

Säätiön perustaminen ja tarkoitus

Tampereen kaupunginvaltuusto hyväksyi Itämeri-instituutin säätiön perustamisen sekä säännöt kokouksessaan 31.3.1993.

Oikeusministeriö on myöntänyt luvan säätiön perustamiseen ja vahvistanut säännöt 14.9.1993. Säätiö on merkitty säätiörekisteriin 17.3.1994.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö ylläpitää Itämeri-instituuttia.

Säätiön hallinto

Itämeri-instituutin säätiön sääntöjen 5 §:n mukaan säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan valittu hallitus, johon kuuluu seitsemästä yhteentoista jäsentä.

Tampereen kaupunginhallitus valitsi kokouksessaan 31.1.2000 säätiölle 11-jäsenisen hallituksen vuosiksi 2000-2002. Hallitukseen valittiin Tampereen yliopiston ehdottamana rehtori Jorma Sipilä, Tampereen teknillisen korkeakoulun ehdottamana rehtori Jarl-Thure Eriksson, Tampereen kauppakamarin ehdottamana varatoimitusjohtaja Kristiina Koivisto, sekä muiksi jäseniksi diplomi-insinööri Simo Isoaho, toimitusjohtaja Matti Järventie, maakuntajohtaja Jussi Niemi, lähetystöneuvos Tauno Pesola, kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen, järjestelymestari Pauli Ruoholahti, neuvotteleva virkamies Barbro Widing sekä johtaja Stefan Widomski. Säätiön hallitus valitsi kokouksessaan 21.3.2000 hallituksen puheenjohtajaksi rehtori Jarl-Thure Erikssonin ja varapuheenjohtajaksi varatoimitusjohtaja Kristiina Koiviston. Säätiön asiamiehenä toimii kansainvälisten asioiden päällikkö Pertti Paltila.

Tampereen kaupunginhallitus on nimennyt säätiön varsinaisiksi tilintarkastajiksi tarkastamaan tilejä ja hallintoa hallituksen toimikaudeksi (2000-2002) HTM-tilintarkastaja Seppo Penttisen ja piirisihteeri Harri Sandellin sekä varatilintarkastajiksi HTM-tilintarkastaja Mario Gyllingin ja revisori Paavo Ovaskaisen.

Itämeri-instituutti

Itämeri-instituutin säätiön perustaman Itämeri-instituutin keskeinen päämäärä on edesauttaa konkreettisten yhteistyöhankkeiden käynnistymistä Itämeren piirissä sekä edistää suomalaisten toimijoiden osallistumista Itämeren alueen yhteistyöhön. Valtakunnallisena verkosto-organisaationa toimiva Itämeri-instituutti ideoi, käynnistää ja koordinoi kansainvälisiä yhteistyöhankkeita Itämeren alueella niin teollisuuden, kaupan, tutkimuksen, julkisen hallinnon kuin kulttuurinkin aloilla. Itämeri-instituutin tavoitteena on edistää moniulotteista

Itämeri-yhteistyötä erityisesti Euroopan unionin pohjoisen ulottuvuuden politiikan mukaisesti.

Itämeri-instituutin keskeiset toimintamuodot ovat projektit, koulutus, foorumitoiminta sekä julkaisu- ja tiedonvälitystoiminta. Itämeri-instituutti on osa Itämeren alueelle syntyneitä kansainvälistä toimintaverkkoa ja se toimii projektiosaamisen ja -hallinnoinnin kanavana eri Itämeren piirin toimijoiden ja osajien välillä. Valtakunnallisesta roolistaan huolimatta Itämeri-instituutin tavoitteena on tuoda erityisesti Tampereen seutua ja Pirkanmaata yhä tiiviimmin mukaan Itämeriyhteistyöhön.

Hallinto ja henkilöstö

Itämeri-instituutin johtajana toimii VTM Esa Kokkonen. YTM Kai Hintsanen hoitaa instituutin koulutuspäällikön tehtäviä. Lisäksi instituutissa työskentelevät määräaikaisten projektipäällikkö, YTM Minna Hanhijärvi ja projektiassistentti, HTM Johanna Pollari.

Instituutin kirjanpidosta vastaa Pirkanmaan Kirjanpito Oy.

Instituutin toimitilat sijaitsevat Tampereella Matkailutalossa, osoitteessa Verkatehtaankatu 2.

Toiminta

Vuosi 2002 oli instituutille intensiivistä uusien hankkeiden suunnittelun ja valmistelun aikaa. Instituutti valmisteli yhdessä suomalaisten ja ulkomaalaisten yhteistyökumppaneidensa kanssa useita uusia hanke-ehdotuksia, joille haettiin rahoitusta eri kansallisista ja Euroopan unionin rahoituslähteistä. Valmistellut hankkeet painottuivat instituutin toiminnan painopistealueille eli ympäristö- ja ICT-alan yhteistyöhön Baltian maiden ja Puolan kanssa, ja useat niistä perustuivat instituutin aiempien hankkeiden kokemusten ja niissä luotujen mallien hyödyntämiseen. Merkille pantavaa on myös, että vuonna 2002 uusien hanke-esitysten myötä instituutti alkoi laajentaa toimintaansa myös Venäjä-yhteistyöhön. Jatkossa Venäjä-yhteistyö tulee olemaan yhä keskeisempi osa instituutin toimintaa. Venäjän osalta merkittävä avaus oli Tampereen ja Pietarin kaupunkien välinen ICT-alan yhteistyö – *St. Petersburg - Tampere Knowledge Society Partnership* - jonka suunnitteluun, käynnistämiseen ja koordinointiin instituutti on osallistunut keskeisenä toimijana vuoden 2002 alusta alkaen.

Kilpailu projektirahoituksesta on erittäin kovaa, joten ollut tärkeää, että instituutti on valmistellut useita uusia projekteja. Instituutin vuonna 2002 valmisteleminen hanke-esitysten ja koulutustarjousten hyväksymisaste oli noin 40 %, jota voidaan pitää hyvänä.

Osa vuoden aikana valmistelluista hyväksytyistä hankkeista käynnistyi jo syksyllä 2002 ja osa vuoden 2003 alussa. Yhteenvedona vuoden 2002 vahvasta uusien hankkeiden valmistelupanostuksesta voidaan todeta, että sen ansiosta vuosi 2003 tulee merkitsemään instituutille erittäin merkittävää kasvun aikaa niin hankkeiden lukumäärän, koon kuin projektituottojen kokonaismääränkin suhteen.

Vuoden 2002 aikana instituutti satsasi huomattavasti myös kansainväliseen projektinhallintaan ja Itämeren alueeseen keskittyvien koulutus- ja evaluointipalveluiden kehittämiseen. Instituutti alkoi myös selvittää uusia toimintamahdollisuuksia lähinnä Itämeren alueen vienninedistämishankkeisiin liittyvien hallinnointipalveluiden myynnin osalta. Tähän liittyen instituutti aloitti yhteistyöneuvottelut ns. vientirenkaiden hallinnoinnin osalta tamperelaisen Netpoint International Oy:n kanssa.

Koulutuksen ja evaluoinnin osalta uusia toimeksiantoja saatiin jo loppuvuodesta 2002, ja vuonna 2002 valmisteltuja koulutusohjelmia käynnistyi vuoden 2003 alussa. Myös ensimmäisten vuonna 2002 valmisteltujen vientirenkaiden käynnistyminen vuoden 2003 aikana näyttää todennäköiseltä

1. Projektit

Ympäristöjärjestelmien kehittäminen liettualaisissa yrityksissä

Itämeri-instituutin vetämä mittava teknisen avun hanke käynnistyi syyskuussa. Projektin tavoitteena on suomalaista asiantuntemusta käyttäen edistää kolmen liettualaisen rakennusalan yrityksen ympäristönsuojelun tasoa auttamalla yrityksiä kehittämään ISO 14000 -ympäristöjärjestelmä. Hankkeella pyritään myös lisäämään yleistä tietoisuutta ympäristöjärjestelmistä (ISO, EMAS) yritysten, järjestöjen ja viranomaisten keskuudessa Liettuassa. Tätä tavoitetta tukee Itämeri-instituutin yhdessä Suomen ympäristökeskuksen kanssa hankkeen osana järjestämä EMS-konferenssi ja hankkeessa kehitettävä EMS-koulutus- ja esitemateriaali.

Itämeri-instituutin partnereita hankkeessa ovat Kaunasin ja Tampereen teknilliset yliopistot, E-Qual Oy, Suomen ympäristökeskus ja kummiyrityksinä Kiilto Oy ja Abloy Oy. Liettualaiset kohdeyritykset ovat AB Panevezio Statybos Trestas, JSC Vilsota ja AB Varenos Statyba. Hankkeen päärahoittaja on Suomen ympäristöministeriö, ja myös Liettuan talousministeriö rahoittaa hanketta.

Vuoden 2002 aikana kuusivaiheisessa hankkeessa toteutettiin kaksi ensimmäistä vaihetta: ympäristökoulutus kohdeyritysten henkilökunnalle ja ISO 14 000 – standardin mukainen ympäristökatselmus kohdeyrityksissä.

Pirkanmaan ja Puolan rannikkoalueiden ympäristöyhteistyön kehittämishanke

Syyskuussa alkaneen hankkeen päätavoitteena on edistää Pirkanmaan ja Puolan rannikkoalueiden – Pomerania ja Länsi-Pomerania – välistä ympäristöalan yhteistyötä kartoittamalla projektimahdollisuuksia ja ympäristöalan kehittämistarpeita Puolan rannikkoalueilla, valmistelemalla alueiden välisiä ympäristöalan pilottihankkeita ja luomalla kontakteja pirkanmaalaisten ja puolalaisten ympäristötoimijoiden välille. Hanke keskittyy erityisesti alueellisen vesi- ja jätehuollon kehittämiseen Pomeranian ja Länsi-Pomeranian alueella, niin kunnallisella kuin teollisellakin sektorilla. Hankkeessa laaditaan esiselvitys vesi- ja jätehuollon kehittämistarpeista Puolan rannikolla ja yhteistyömahdollisuuksista Pirkanmaan ja Puolan rannikkoalueiden välillä. Esiselvityksen perusteella laaditaan toimintasuunnitelma alueiden välisen ympäristöalan yhteistyön kehittämiseksi. Keskeinen osa toimintasuunnitelmaa on pirkanmaalais-puolalaisena yhteistyönä toteutettavien ympäristöalan pilottihankkeiden esivalmistelu.

Hankkeen osana Puolassa järjestetään laaja suomalais-puolalainen ympäristöfoorumi, jolla pyritään edistämään Pirkanmaan ympäristöklusterin kansainvälistymistä ja erityisesti pirkanmaalaisten ympäristöalan yritysten etabloitumista Puolan markkinoille. Hankkeessa laaditaan myös pirkanmaalaisiin kunta- ja teollisuussektorin veden- ja jätteenkäsittelyn parhaisiin käytäntöihin perustuvaa esittelymateriaalia puolalaisille ympäristöalan toimijoille. Lisäksi hankkeella kehitetään Itämeri-instituutin tarjoamia räätälöityjä tietopalveluja ja partnerihakuja Puolan ympäristömarkkinoihin ja rahoitusmahdollisuuksiin liittyen.

Instituutti on hankkeen vastuullinen vetäjä ja suomalainen koordinaattori. Projektin muita osapuolia ovat Greenlink Oy, Tampereen teknillinen yliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu ja muut Pirkanmaan ympäristöklusterin toimijat sekä projektin asiantuntijatyöryhmän jäsenenä että hankkeen kohderyhmänä. Puolalaisia pääpartnereita ovat Pomeranian ja Länsi-Pomeranian maakunnat ja Gdanskian yliopisto. Pirkanmaan liitto on hankkeen päärahoittaja.

Vuoden 2002 aikana aloitettiin hankkeeseen kuuluvan esiselvityksen laatiminen. Hankkeen avausseminaari järjestettiin Gdanskissa joulukuussa.

St. Petersburg – Tampere Knowledge Society Partnership

Vuoden aikana instituutti vaikutti keskeisesti Tampereen ja Pietarin välisen ICT-alan yhteistyön kehittämiseen – aina sitä ohjaavan yhteistyöpöytäkirjan valmistelusta konkreettisten yhteistyöhankkeiden valmisteluun ja kontaktifoorumien järjestämiseen. Tampereen kaupunginjohtaja Jarmo Rantanen ja Pietarin kuvernööri V.A. Jakovlev allekirjoittivat yhteistyöpöytäkirjan Pietarissa 25.4.2002. Yhteistyöpöytäkirjan tavoitteena on tiivistää Tampereen ja Pietarin välistä ICT-alan yhteistyötä yleisesti eEurope-, eRussia- ja Northern eDimension –ohjelmien puitteissa sekä erityisesti osana eTampere- ja e-St. Petersburg-ohjelmia. Pöytäkirjan tavoitteena on edistää suoria kontakteja ja

yhteisiä hankkeita tamperelaisten ja pietarilaisten ICT-alan toimijoiden kesken niin yksityisellä kuin julkisellakin sektorilla sekä vauhdittaa tietoyhteiskuntakehitystä molemmissa kaupungeissa.

Pöytäkirjan toimeenpanon edistämiseksi laadittiin instituutin johdolla *St. Petersburg – Tampere Knowledge Society Partnership* –toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelma sisältää tietoa yhteistyön taustatekijöistä, yhteistyön tarkat tavoitteet ja konkreettisia hanke-ehdotuksia. Lisäksi suunnitelmassa on kuvattu yhteistyön organisointi Tampereella ja Pietarissa.

Tampereen kaupungin elinkeinokeskuksen ja Itämeri-instituutin välillä on solmittu toimeksiantosopimus toimintasuunnitelmassa esiteltyjen Tampere-Pietari -yhteistyöhankkeiden sekä uusien esille nousevien hankeideoiden käynnistymisen tukemiseksi sekä Tampere-Pietari –yhteistyön koordinoimiseksi. Yhteistyöpöytäkirjassa ja toimintasuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden mukaisesti Itämeri-instituutti vastaa Tampereen ja Pietarin kaupunkien välisen ICT-alan yhteistyön koordinoinnista, sihteeristö- ja tiedonvälitystehtävistä sekä projektisuunnitteluun ja kansainväliseen projektinhallintaan ja -rahoitukseen liittyvistä asiantuntijatehtävistä Tampereella. Tehtäviä varten Itämeri-instituuttiin on palkattu projektipäälliköksi yhteiskuntatieteiden maisteri *Minna Hanhijärvi* vuoden 2003 alkaen.

Tampereen ja Pietarin välistä ICT-yhteistyötä varten on myös perustettu Pietarin ja Tampereen kaupunkien välinen ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana vuonna 2003 toimii Tampereen kaupungin elinkeinojohtaja Harri Airaksinen. Instituutin johtaja Esa Kokkonen on myös ohjausryhmän jäsen. Ohjausryhmän ensimmäinen kokous pidettiin Tampereella 15.marraskuuta.

Pohjoisen ulottuvuuden tietopalveluverkosto

Vuosina 2001-2002 valmistellun ja osin jo toteutetun hankkeen kaksivuotinen jatkovaihe käynnistyi vuoden 2003 alussa Interreg-rahoituksen turvin. Pohjoisen ulottuvuuden tietopalveluverkosto on aloitettu Aleksanteri-instituutin, Pan-Eurooppa Instituutin ja Itämeri-instituutin suunnittelemana yhteishankkeena. Hankkeen tavoitteena on kehittää eurooppalaista pohjoisen ulottuvuuden asiantuntemusta ja edistää asiantuntijoiden verkostoitumista niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Tietopalveluverkoston keskeisiä toimintoja ovat rahoitus- ja projektitoimintaa seuraavat tietopalvelut, asiantuntija- ja tutkimusrekisterit, Internatum-lehti sekä Itämeren alueen asiantuntijoille järjestettävät pohjoisen ulottuvuuden teemaan liittyvät seminaarit. Hankkeessa verkostolle on rakennettu oma internet-portaali (www.northerndimension.net), josta löytyy hankkeessa tuotettavaa ja koottavaa pohjoisen ulottuvuuden käyttötietoa. Hankkeeseen osallistuvat Aleksanteri-instituutin, Pan-Eurooppa Instituutin ja Itämeri-instituutin lisäksi omilla erillishankkeillaan Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto. Hanketta toteutetaan yhteistyössä Vilnan yliopiston ja Finpron *Northern Dimension Forum* – hankkeen kanssa.

Itämeri-instituutin tehtävänä hankkeessa on Baltian maihin ja Puolaan

suuntautuvan projektitoiminnan edellytyksiä ja rahoitusmahdollisuuksia koskeva tietopalvelu. Tässä suhteessa kyseeseen tulevat kohdemaiden taloutta, teollisuutta, lainsäädäntöä ja hallintoa koskevat tietopalvelut sekä kontaktirekisteri kansainvälisen projektitoiminnan kannalta keskeisistä viranomaistahoista ja muista organisaatioista kohdemaissa sekä rahoitusopas Itämeriyhteistyöhön.

Hanketta rahoitetaan Etelä-Suomen rannikkoalueen Interreg III A –ohjelmasta.

2. Koulutus ja evaluointi

Instituutin koulutuspalvelut

Vuoden 2002 aikana instituutti kehitti kansainväliseen projektinhallintaan ja Itämeren alueeseen keskittyviä koulutus- ja evaluointipalveluita ja teki niihin liittyviä tarjouksia yhteistyökumppaneille. Koulutuksen ja evaluoinnin osalta uusia toimeksiantoja saatiin jo loppuvuodesta 2002, ja vuonna 2002 valmisteltuja koulutusohjelmia käynnistyi vuoden 2003 alussa.

Becoming Visible –hankkeen evaluointi

Instituutti voitti marraskuussa yhdessä Turun kauppakorkeakoulun Pan-Eurooppa Instituutin kanssa tarjouskilpailun laajan, EU:n Equal-ohjelmasta rahoitettavan *Becoming Visible* –hankkeen ulkopuolisesta evaluoinnista vuosina 2003-2004. Pakolaisten vastaanottokeskusten yhteisen *Becoming Visible* –hankkeen tavoitteena on löytää turvapaikanhakijoille uusia mahdollisuuksia työllistyä ja opiskella. Vastaanottokeskusten sekä aikuiskoulutuksen, kansalaisjärjestöjen ja yritysten välille kehitetään yhteistyömalleja, joita voidaan soveltaa niin maaseutu- kuin kaupunkipaikkakunnilla koko Euroopassa. Projektin tavoitteena on kannustaa turvapaikanhakijoita opiskeluun turvapaikanhakuprosessin aikana.

ICT-koulutus liettualaisille opettajille

Instituutti järjesti yhteistyössä opetushallituksen ja Liettuan opetusministeriön kanssa koulutusjakson ICT- ja e-learning –teemoista 50:lle liettualaiselle perus- ja keskiasteen koulujen opettajalle Helsingissä ja Tampereella 9.-12. joulukuuta. Instituutti vastasi Tampereella 10. joulukuuta toteutetusta koulutus- ja vierailuohjelmasta. Instituutti on mukana toteuttamassa myös vastaavaa koulutusjaksoa toiselle 50:n liettualaisopettajan ryhmälle toukokuussa 2003.

3. Foorumitoiminta

St. Petersburg – Tampere Knowledge Society Partnership -foorumit Tampereella ja Pietarissa

Syksyllä 2002 instituutti järjesti yhteistyössä Tampereen ja Pietarin kaupunkien ja eTampere-osaohjelman eBRC:n kanssa kaksi *St. Petersburg – Tampere Knowledge Society Partnership* -kontaktitapahtumaa Tampereella ja Pietarissa. 19.-20. syyskuuta Pietarissa, Smolnassa järjestetyssä tilaisuudessa valmisteltiin kaupunkien välistä ICT-yhteistyötä ohjaavaa toimintasuunnitelmaa, ja paikalla oli kattava joukko pietarilaisia ICT-yrityksiä, Pietarin ja koko Venäjän johtavia ICT-korkeakouluja ja kansainvälisen kaupan asiantuntijaorganisaatiota. 14.-16. marraskuuta Tampereella eBRF 2002 –konferenssin yhteydessä järjestettyyn Tampere-Pietari-kontaktitapahtumaan osallistui yli 40 pietarilaisten ja tamperelaisten yritysten, korkeakoulujen ja kaupungin edustajaa.

4. Muuta

Seminaari- ja konferenssimatkat

Instituutin johtaja Esa Kokkonen osallistui vuoden aikana seuraaviin seminaareihin ja konferensseihin:

- Euroopan komission järjestämä *Puola EU:n kynnyksellä* –seminaari Helsingissä 25.1
- Euroopan neuvoston kunta- ja aluehallintokongressi CLRAE:n Itämeri-foorumia valmisteleva kokous Tampereella 4.2
- *Pohjoisen ulottuvuuden tutkimusfoorumi* Turussa 15.4
- Itämeren kaupunkien liiton UBC:n business-komission kokous Tampereella 17.-18.5
- eTampere-ohjelman kuntaseminaari TTKK:lla 30.5
- *Hajakuormitus haasteena ympäristöasioitten hallinnassa* –seminaari Hermissä 10.6
- *eGlobal*-konferenssi Tampere-talossa 29.-31.7
- Itämeren maiden neuvoston CBSS:n taloustyöryhmän valmisteleva kokous KTM:ssä 20.8
- Valtioneuvoston tulevaisuusfoorumi Tampere-talolla 9.9
- Puola-infopäivä Pirkanmaan TE-keskuksessa 16.9
- Itämeren maakuntien yhteistyöjärjestön BSSSC:n konferenssi Lillehammerissa 24.-26.10
- Media Tampere Oy:n *Integrated Business Support Services for Digital Media Companies* -seminaari Pietarissa 28.-29.10
- *Northern eDimension Forum* Porissa 11.-12.11
- SITRA:n *Russian Future-Makers* –vierailuohjelman Tampereen osuus 14.11
- Pietarin yrityskontaktikeskus Bizkonin kokous Turussa 21.11
- Opetushallituksen lähialueseminaari Helsingissä 2.12

Muut tilaisuudet ja toiminta

- Esa Kokkonen esitteli instituuttia Tampereen kaupunginvaltuustolle ja –hallitukselle kaupunginhallituksen kokouksen yhteydessä 28.1
- Esa Kokkonen luennoi EU-Venäjä -yhteistyöstä ja Pohjoisesta ulottuvuudesta Aleksanteri-instituutin ja Venäjän tiede- ja

kulttuurikeskuksen järjestämässä korkeantason Kaliningrad-seminaarissa Helsingissä 5.11.

- Esa Kokkonen on pyydetty mukaan Turun yliopiston Jean Monnet –yksikön vetämän, suomalais-virolaisen *Avainryhmät avainasemaan* - Interreg III A - hankkeen ohjausryhmään. Ohjausryhmän ensimmäinen kokous pidettiin Turussa 26.11.

Vuoden 2002 aikana valmisteltuja tulevia hankkeita:

- Baltic eLearning Network (BeLNET)
- Baltian maiden ja Puolan ISPA-ympäristöhankkeiden seminaari Torunissa, Puolassa
- Promotion of knowledge society in St. Petersburg through a regional partnership
- Development of an Activity Plan to Support SMEs in Pskov
- Pietarin vientirenkaat
- Developing a Technology Park/Business Incubator Concept in the Baltic Sea Region
- kansainvälisen projektinhallinnan koulutuspalvelut

Säätiön talous

Säätiön talous pysyi kertomusvuonna vakaana.

Tilikauden alijäämä on 18.270,18 euroa. Alijäämä katetaan aikaisempien tilikausien ylijäämillä. Säätiön peruspääoma 27.987,98 euroa on talletettuna Nordea Pankissa peruspääoman arvon turvaavalla tavalla.

Tampereella, 11.4.2003

Hallituksen jäsenet ja asiamies:

Harri Airaksinen

Kristiina Jaatinen

Helena Rytövuori-Apunen

Seppo Pohjolainen

Matti Järventie

Sara Löyttyjärvi

Pauli Ruoholahti

Pentti Hämäläinen

Barbro Widing

Stefan Widomski

Tauno Pesola

Pertti Paltila